

NIEUWSBRIEF

Bewonersvereniging De Zilveren Schaats | februari 2021

Contact

Wij houden onze leden behalve via de nieuwsbrief ook via Facebook en onze website op de hoogte van de zaken die spelen op en rond de Zilveren Schaats:

www.zilverenschaats.org

[facebook zilverenschaats](https://www.facebook.com/zilverenschaats)

Vragen?

Secretariaat: Dafne (FH 40)
zilverenschaats@gmail.com

Lid worden?

Maak **15 euro per persoon** over o.v.v. naam en adres naar het rekeningnummer NL22 INGB 0007 3220 57 t.n.v. 'Bewonersvereniging De Zilveren Schaats'.
Graag bevestiging per email: zilverenschaats@gmail.com

Opzeggen kan ook via dit email-adres tot vier weken voor einde verenigingsjaar.

Agenda

Vanwege corona maatregelen organiseren we voorlopig geen rondleidingen, open dagen of excursies.

ZILVEREN JUBILEUM

Precies 25 jaar geleden, op 22 februari 1996, passeerde bij notaris Van Grafhorst de oprichtingsacte van onze vereniging. Een zilveren jubileum dus voor de Zilveren Schaats. Dat er tegenwoordig op de oude gedekte weg tussen de Hollandse Waterlinieforten De Bilt en Vossegat lammetjes rondhuppelen, ijsvogeltjes over het water scheren en rond Moederdag een lange rij meidoorns in bloei staat, is geen vanzelfsprekendheid. Dat kan alleen dankzij de verenigde inzet van bewoners. Een kleine terugblik.

VROLIJKE BEESTENBOEL

In de jaren '80 en '90 pachtte boer Scherpenzeel het terrein van de Zilveren Schaats. Het was er een vrolijke beestenboel van geiten, schapen, kippen en zelfs een pony. Tot de gemeente de pachtovereenkomst opzegde per eind 1996. Kort daarna liepen er landmeters over het terrein, en dat schudde de buurt wakker. Wat was de gemeente van plan daar aan de overkant?

BOUWPLANNEN

Al snel deden wilde geruchten de ronde: projectontwikkelaars wilden kantoorvilla's bouwen als uitbreiding van Rijnsweerd, zelfs het dempen van de watergang voor huizenbouw werd genoemd. Wat bijdroeg aan de onzekerheid was de onduidelijke bestemming van het gebied. Als voormalig defensieterrein (Domeinen) was de status van dit stuk gemeentegrond nog onbepaald.

EENDRACHT MAAKT MACHT

Verschillende bewoners droegen zelf ideeën aan. Van harde actie voeren tot aan zelf een bod doen op de strook land. Tandarts Willem de Mol woont op nummer 90 en had destijds ook een praktijk op nummer 52. "Ik had voelhorens in beide delen van de straat en kon als liaison een aantal straatgenoten bij elkaar brengen. Zoals Jan Willem Jansen (overleden in 2003), die al vanaf de jaren '80 bezig was om een geluidswal te realiseren." Klaas van der Kley opperde om als één belanghebbende partij richting de gemeente te opereren. "Door samen in te zetten op het beschermen van de ecologische waarde van het gebied, boden we als straat een overtuigend alternatief voor alle bouwplannen."

LEEFBAAR UTRECHT

We hadden de tijd mee. Henk Westbroek en Broos Schnetz richtten Leefbaar Utrecht op, dat sterk inzette op meer inspraak en initiatief voor bewoners van de stad. Dat bewoners zich gingen bemoeien met hun directe leefomgeving was wennen voor de Utrechtse ambtenarij, maar het politiek tijt keerde in het voordeel van bewoners. Op een drukbezochte vergadering op 23 januari 1996 bespraken de bewoners de oprichting van een vereniging. Klaas van der Kley, de eerste voorzitter: "We kozen voor een vereniging i.p.v. een stichting, zodat we behalve een duidelijk doel, ook een duidelijke achterban zouden hebben, namelijk onze leden. Dat praat makkelijker met de politiek. Bewoners met directe toegang tot het water konden lid worden."

SERIEUZE GESPREKSPARTNER

Op 22 februari 1996 passeerde de acte en was de vereniging een feit. Naast de genoemde Willen de Mol, Klaas van der Kleij en Jan Willem Jansen, traden ook Jan Bodde (Sinterklaas) en Spier ten Doesschate toe tot het bestuur. Vanaf dat moment was de Zilveren Schaats alom aanwezig in het politieke debat. Het bestuur bezocht elke bewonersavond, bijeenkomst op wijkbureau en raadsvergadering over bestemmingsplannen. Ze schreef brieven, reageerde op plannen en voorstellen en sprak vele raadsleden en ambtenaren, kortom als vereniging waren we een serieuze, niet te missen gesprekspartner geworden.

ECOLOGISCHE KANSEN

In 1997 kregen we voor elkaar dat er een uitgebreid ecologisch onderzoek werd verricht. Adviseur Theo de Ronde bracht alle fauna en flora nauwgezet in kaart. Als voormalig, ongebruikt defensie terrein had de natuur zich ruim een eeuw lang in alle rust kunnen ontwikkelen. Theo de Ronde concludeerde dan ook dat ecologisch beheer hier op zijn plaats is. Samen met bewoners presenteerde hij in 1998 een beheerplan. Een jaar later tekenden de vereniging, gemeente en waterschap een overeenkomst met afspraken over het beheer van de Zilveren Schaats, zowel het land als het water.

BEHEEROVEREENKOMST

Deze beheerovereenkomst uit 1999 had vier belangrijke onderdelen. Ten eerste werd de Zilveren Schaats openbaar terrein met slechts beperkte toegankelijkheid. Het toegangshek aan de Rembrandtkade bleef dus dicht om de rust in het natuurgebied te borgen. Wel zou de gemeente (later de vereniging zelf) via excursies buurtgenoten de gelegenheid geven om het gebied te bezoeken. Ten tweede kregen we toestemming om een kleine schaapskudde het terrein te laten begrazen, wat een impuls zou geven aan de biodiversiteit. Bijkomend

Foto: Boer Dirk helpt met zijn paard en wagen de bewoners met maaien en hooien als onderdeel van het ecologisch beheer

voordeel was dat door de schapen de gemeentelijke groendienst minder hoefde te maaien. Deze jaarlijkse kostenbesparing wordt nog altijd aangewend om hekkerwerken en opstallen aan te schaffen.

Ook het waterschap droeg als beheerder van de watergang bij aan de 'deal' door de oever niet te voorzien van een kademuur of harde beschoeiing. Dat bood grote kansen voor het waterleven langs de oever. Tenslotte legden bewoners zich vast om te helpen bij het onderhoud van het terrein op doedagen. Al met al een unieke samenwerking binnen de stad.

DRENTSE HEIDESCHAPEN

In december 2000 mochten we de eerste vier Drentse heideschapen begroeten, waarvan twee geschonken door Park Bloeyendael, en twee door de gemeente. De schapen werden gedoopt door Jan van Zanen, destijds wethouder met speciale aandacht voor Utrecht-Oost.

Foto: In het begin bestond de kudde uit Drentse heideschapen, die later vervangen werden door Maasduinschapen.

PIONIEREN

De herders van het eerste uur Hannetje Crommelin en Gonneke van Sambeek volgden in Friesland een cursus Schapenhouderij en namen samen met een groep straatgenoten de verzorging op zich. In de begintijd was het vooral pionieren, volgens Hannetje en Gonneke: "Van het op zoek gaan naar geschikte schapen tot het contact leggen met deskundigen bij faculteit Diergeneeskunde, alles moesten we zelf uitzoeken. Water vervoerden in jerrycans achterop de fiets. In koude winter moesten we elke dag het ijs in de drinkbakken openhakken en met stro zolang mogelijk ijsvrij houden, wat een gedoe! De contacten met bewoners en mede-herders maakte het verzorgen van de schapen extra leuk. Zo was het scheren van de heideschapen een evenement op zich. Een zware klus, maar van alle wol maakten een groep straatgenoten vervolgens viltten spullen. We zijn allebei inmiddels verhuist, maar we denken nog graag terug aan die tijd op de Zilveren Schaats."

In 2006 droegen Hanneltje en Gonneke het stokje over aan Mart Rats die alweer vijftien jaar hoeder van de kudde is. Wel maakten de heideschappen later plaats voor Maasduinschappen, omdat die beter tegen de drassige ondergrond kunnen. Ze zijn ook zelf ruiend, dat wil zeggen, ze hoeven niet geschoren te worden, doorgaans een zware en lastige klus. Inmiddels blijken we met een kudde van acht volwassen schapen de juiste balans te hebben gevonden tussen voldoende grazen in de zomer en niet teveel bijvoeren in de winter.

BOEK, IMKERIJ EN EXCURSIES

Sinds de pioniersfase eind jaren negentig is er veel gebeurd in en rond de vereniging. Straatgenoot Bas Nugteren schreef een lijvig boek over de historie van de Zilveren Schaats, Alexander Obermeijer stichtte imkerij De Zilveren Bij en vele buurtgenoten hebben met zichtbaar plezier deelgenomen aan open dagen, rondleidingen, lammetjes kijkdagen en excursies.

Foto: Imker Alexander Obermeijer van de Zilveren Bij laat kinderen uit de buurt zien uit hoe zijn bijen honingraten maken.

Dat we na al die jaren nog bestaan, is op zich iets om trots op te zijn, want veel projecten uit de jaren '90 waar bewoners gemeentegrond in zelfbeheer onderhouden, zijn gesneuveld door interne perikelen, problemen met subsidies of een veranderende (politieke) omgeving. Een groot deel van het succes is terug te voeren op de grote betrokkenheid van bewoners: vijftien herders, een enthousiaste onderhoudsploeg, een actief bestuur en vele bewoners die hand en spandiensten verrichten.

BIJZONDER NATUURGEBIED

En al deze inzet heeft resultaat. Er zijn meerdere onderzoeken die laten zien dat de ecologische waarde van de Zilveren Schaats hoog is, zeker voor stadse begrippen. Natuuronderzoeker Peter Jan Keizer bestempelt de Zilveren Schaats zelfs als 'bijzonder natuurgebied', met speciale vermelding van het uitgekende beheer door de bewonersvereniging. In zijn recente rapport schrijft hij: "De Zilveren Schaats is

binnen de gemeente het belangrijkste schraalgrasland. Met zes soorten wasplaten (zeldzame paddenstoelen in Nederland) en een hele reeks andere soorten zwammen en paddenstoelen die typerend zijn voor onbemest grasland, is dit een belangrijk natuurgebied."

SPECIALE GAST: JAN VAN ZANEN

Veel genoemd in terugblikken met bestuursleden uit het eerste uur, is Jan van Zanen die destijds wethouder was in Utrecht. Hij wist op lastige momenten bewoners, ambtenaren en de lokale politiek bijeen te brengen.

Foto: Wethouder en later burgemeester Jan van Zanen was een graag geziene gast op de Zilveren Schaats.

Sinds kort is hij burgemeester in Den Haag, maar de Zilveren Schaats heeft nog altijd een warm plekje in zijn hart. Vanuit de hofstad laat hij weten: "Bij de Zilveren Schaats denk ik nog altijd aan dat kostbare stukje stadsnatuur met een bijzonder rijke historie waar ooit - heel sjiek - de legerofficieren en notabelen uit de stad over het ijs zwierven. Nu beheren bewoners dit gebied, samen met de gemeente en het waterschap. Een mooi voorbeeld van Utrechters die de handen uit de mouwen steken voor hun omgeving. Voor mij blijft het een stille oase in een dynamische stad, een plekje om zuinig op te zijn, waaraan ik ook de beste herinneringen heb. Ik feliciteer de vereniging en alle vrijwilligers die zich voor dit mooie natuurgebied inzetten daarom van harte met het zilveren jubileum!"